

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ САМАРЦИЋ И АД ПЛАСТИКА против СРБИЈЕ
(Представка бр. 28443/05)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

17. јули 2007. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Самарцић и АД Пластика против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

гђа Ф. ТИЛКЕНС, *председник*, (F. TULKENS)

г. И. КАБРАЛ БАРЕТО, (I. CABRAL BARRETO)

г. Р. ТУРМЕН, (R. TÜRMEN)

г. М. УГРЕКХЕЛИДЗЕ, (M. UGREKHELIDZE)

г. В. ЗАГРЕБЕЛСКИ, (V. ZAGREBELSKY)

гђа А. МУЛАРОНИ (A. MULARONI)

г. Д. ПОПОВИЋ, *судије*

и гђа С. ДОЛЕ, (S. DOLLÉ), *секретара Одељења*,

после већања на затвореној седници одржаној 26. јуна 2007. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (бр. 2844/05) против Републике Србије коју је Суду поднео по члану 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту звана “Конвенција”) држављанин Србије, г. Љубомир Самарцић и предузеће основано по српском закону, АД Пластика (у даљем тексту звани “подносиоци представке”), дана 27. јула 2005. године.

2. Подносиоце представке је заступао г. П. Савић, адвокат из Београда. Владу Србије (у даљем тексту звана “Влада”) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Дана 28. августа 2006. године Суд је одлучио да Владу обавести о представци. Примењујући члан 29 став 3 Конвенције, решио је да донесе одлуку о прихватљивости и основаности представке истовремено.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

4. Први подносилац представке је рођен 1975. године и живи у Београду. Други подносилац представке је акционарско друштво са седиштем у Београду.

5. Дана 11. октобра 1991. године други подносилац представке је директно покренуо поступак извршења у Трговинском суду у Новом Саду против извесног предузећа В.

6. Дана 30. октобра 1991. године суд је издао решење о извршењу. Пошто је В. изјавио приговор, овај предмет је преведен у парнични поступак.

7. Други подносилац представке је четири пута мењао свој тужбени захтев: дана 4. маја и 19. новембра 1993. године, 9. фебруара и 12. октобра 1994. године.

8. Дана 15. фебруара 1995. године суд је донео пресуду у корист другог подносиоца представке, делимично прихватајући његов тужбени захтев. Дана 6. октобра 1995. године суд је донео допунску пресуду у овом предмету.

9. Дана 30. маја 1996. године Виши трговински суд у Београду је поништио првостепену пресуду и вратио предмет нижем суду због недостатка чињеница.

10. До тог времена четворо различитих судија је одређено да воде предмет другог подносиоца представке, а последња промена судија десила се дана 23. јануара 2003. године.

11. Дана 11. новембра суд је именовao стручњака коме је дао налог да припреми своје мишљење у року од 30 дана. Овај стручњак је своје мишљење доставио дана 14. октобра 2005. године.

12. Суд је накнадно одржао рочишта дана 30. новембра 2005. године, 25. јануара и 13. фебруара 2006. године. Рочиште заказано за 20. децембар 2005. године је одложено пошто се други подносилац представке није појавио.

13. Дана 13. фебруара 2006. године суд је закључио главну расправу и донео пресуду којом се тужбени захтев другог подносиоца представке одбија.

14. По жалби, дана 3. новембра 2006. године Виши трговински суд у Београду је поново поништио првостепену пресуду и вратио предмет нижем суду.

15. У обновљеном поступку, дана 8. децембра 2006. године Трговински суд у Новом Саду је обуставио поступак зато што је, у међувремену, дана 22. марта 2006. године Трговински суд у Зрењанину отворио стечајни поступак против другог подносиоца представке.

16. Поступак је обновљен дана 16. фебруара 2007. године, када је Трговински суд у Новом Саду саопштио да више нема територијалну надлежност у овом питању и послао судски спис Трговинском суду у Зрењанину.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Закон о парничном поступку; објављен у Службеном гласнику Републике Србије – Сл. гласник РС - бр. 125/04)

17. Члан 10 предвиђа да “[с]транке имају право да се одлука суда донесе у разумном року у вези са њиховим тужбеним захтевима и предлозима” и да је, такође, “[о]бавеза суда да спроведе поступак без одлагања ...”

Б. Кривични закон Републике Србије из 1977. године; објављен у Сл. гласнику РС бр. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89, 21/90, 16/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02, 80/02, 39/03 и 67/03)

18. Члановима 242, 243 и 245 овог закона инкриминише се “злоупотреба службеног положаја, “кршење закона од стране судије”, односно “несавестан рад у служби”.

В. Кривични законик; објављен у Сл. гласнику РС бр. 85/05, 88/05 и 107/05)

19. Суштина чланова 359, 360 и 361 одговара суштини одредби Кривичног законика из 1977. године који је наведен у горњем тексту.

20. Овај закон је ступио на снагу 1. јануара 2006, чиме је стављен ван снаге Кривични законик из 1977. године.

Г. Закон о облигационим односима; објављен у Сл. листу СФРЈ бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и Сл. листу СРЈ бр. 31/93)

21. Члан 172 став 1 предвиђа да је правно лице, што укључује и државу, одговорно за сваку штету коју неки “његов орган” нанесе “трећем лицу”.

22. По члану 199 и 200 Закона о облигационим односима, између осталог, свако ко је претрпео страх, физички бол или душевну патњу као последицу кршења “права личности” може, у зависности од њиховог трајања и јачине, поднети тужбени захтев за финансијску накнаду код парничних судова и, такође тражити друге облике накнаде “која може бити у стању” да пружи одговарајуће нематеријалне задовољење.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ

23. Подносиоци представке су се жалили да је дужина поступка била некомпатибилна захтеву “разумног рока” из члана 6 став 1 Конвенције, који у релевантном делу гласи како следи:

„Током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ..., свако има право на ... расправу у разумном року пред [једним] ... судом...”

24. Влада је оспорила тај аргумент.

25. Суд примећује да је поступак почео дана 11. октобра 1991. године, када је други подносилац представке поднео захтев за извршење. Према информацијама које се налазе у списима предмета, он још није био решен на дан када је предметна пресуда усвојена. Сходно томе, он траје дуже од петнаест година и девет месеци.

26. Међутим, период који спада под надлежност Суда почео је 3. марта 2004. године, када је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију, али очигледно још није завршен. Стога он траје преко три године и четири месеца за два нивоа судске надлежности.

27. Упркос томе, како би се утврдила оправданост дужине времена у питању, треба такође узети у обзир стање предмета на дан 3. марта 2004. године (видети, међу другим ауторитетима, предмет *Styranowski против Пољске*, пресуда од 30. октобра 1998. године, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-VIII*, стр. 3376, став 46). До тог датума, предмет већ није био решен дванаест и по година и даље се налази код првостепеног суда после враћања.

A. Прихватљивост

1. Компатибилност *ratione personae*

28. Влада је прво позвала Суд да прогласи предмет неприхватљивим *ratione personae* у односу на првог подносиоца представке. Она је изнела да се, пошто други подносилац представке води домаћи поступак, први подносилац представке не може сматрати жртвом наводне повреде.

29. Подносиоци представке нису дали никакв коментар с тим у вези.

30. Суд подсећа да је занемаривање правног субјективитета неког предузећа једино оправдано у изузетним околностима, посебно где је јасно утврђено да је предузећу немогуће да се обрати Суду преко органа предвиђених његовим оснивачким актом или – у случају ликвидације – преко његових ликвидатора (видети предмет *Agrotexim и*

други против грчке, пресуда од 24. октобра 1995. године, серија А бр. 330–А, стр. 25-26, ставови 66 и 71).

31. У овом предмету, предузеће се само обратило Суду преко његовог директора, првог подносиоца представке.

32. Због тога се не може сматрати да први подносилац представке лично има право да се обрати Суду. Произилази да је овај аспект предмета заиста некомпатибилан *ratione personae* одредбама Конвенције, у смислу значења члана 35 став 3, и мора се одбацити у складу са чланом 35 став 4.

2. Исцрпљеност домаћих правних средстава

33. Влада је затим навела да подносиоци представке нису исцрпели сва расположива, делотворна домаћа правна средства. Посебно, они су пропустили да поднесу кривичну тужбу по члану 242, 243 и 245 Кривичног закона из 1977. године или, по ново усвојеном законодавству, тужбу по члану 359, 360 и 361 Кривичног законика из 2004. године. Даље, Влада је остала при ставу да су подносиоци представке пропустили да покрену посебан парнични поступак по члановима 154, 199 и 200 Закона о облигационим односима.

34. Подносиоци представке се са овим нису сложили, оспоравајући делотворност тих правних средстава.

35. Суд подсећа да је, у складу са утврђеном судском праксом, сврха правила о унутрашњим правним средствима у члану 35 став 1 Конвенције то да се високим странама уговорницама пружи могућност да спрече или исправе наводне повреде пре но што се неко због њих обрати Суду. Међутим, једина правна средства које треба исцрпети јесу она која су делотворна. Обавеза је државе када тврди да правна средства нису исцрпљена, да увери Суд да су та средства делотворна, да су и теоријски и практично била на располагању у релевантном времену (видети, између осталог, пресуду у предмету *Vernillo против Француске*, пресуда од 20. фебруара 1991. године, серија А, бр. 198, стр. 11-12, став 27 и предмет *Dalia против Француске*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, *Извештају* 1998-1, стр. 87-88, став 38). Када је услов тог терета доказивања испуњен, подносилац представке је дужан да докаже да је правно средство на које се држава позвала заправо било исцрпљено, или да је због неког разлога било неадекватно или неделотворно у конкретним околностима предмета, или да су постојале посебне околности које су подносиоца односно подносиатељу представке ослобађале тог захтева (видети предмет *Dankevich против Украјине*, бр. 40679/98, став 107, 29. април 2003. године).

36. Суд поново наглашава да је одлучујуће питање приликом процене делотворности неког правног средства у вези са жалбом због дужине поступка то да ли постоји или не постоји могућност да се

подносиоцу представке обезбеди непосредно и брзо правно задовољење, а не посредна заштита права која је зајемчена чланом 6 (видети, уз неопходне измене, предмет *Scordino против Италије (бр. 1) [BB]*, бр. 36813/97, став 195, ЕЦХР 2006, и предмет *Sürmeli против Немачке [BB]*, бр. 75529/01, став 102, 8. јун 2006. године). То конкретно значи да ће правно средство бити “делотворно” ако се може користити било за убрзање одлуке судова који одлучују о предмету, било за то да подносиоцу тужбе пружи одговарајуће задовољење за закашњења која је већ претрпео (видети, уз неопходне измене, предмет *Kudla против Пољске [BB]*, бр. 30210/96, ставови 157-159, ЕЦХР 2000-11, предмет *Mifsud против Француске (одлука) [BB]*, бр. 57220/00, став 17, ЕЦХР 2002-8, и предмет *Sürmeli против Немачке [BB]*, наведене у горњем тексту, став 99).

37. Суд сматра да посебна кривична тужба или посебан захтев за накнаду штете због процесног одлагања не би био делотворан у овом предмету. Чак и под претпоставком да би предузеће подносилац представке могло добити накнаду због претходног одлагања, Влада је пропустила да покаже да би такав поступак био бржи него други “редован” парнични поступак који би могао трајати годинама и проћи неколико нивоа судске надлежности (видети, уз неопходне измене, предмет *Merit против Украјине*, бр. 66561/01, став 59, 30. март 2004. године, и предмет *Scordino против Италије (бр. 1)*, цитирани у горњем тексту, став 195). Шта више и из истог разлога, наведени захтев јасно није могао убрзати поступак у питању.

38. Због тога се аргументи Владе у вези са овим морају одбацити.

3. Закључак

39. Суд примећује да жалба другог подносиоца представке на дужину поступка није очигледно неоснована у смислу члана 35 став 3 Конвенције. Он даље примећује да она није неприхватљива по неком другом основу. Због тога се она мора прогласити прихватљивом.

Б. Основаност

40. Суд истиче да се разумност дужине трајања поступка мора процењивати у светлости околности предмета и позивајући се на следеће критеријуме: сложеност предмета, понашање подносилаца представке и понашање надлежних органа власти, као и која је важност предмета за подносиоце представке (видети, међу многим другим ауторитетима, предмет *Frydlender против Француске [BB]*, бр. 30979/96, став 43, ЕЦХР 2000-VII).

41. Према утврђеној пракси Суда, хронична пренатрпаност и заостајање са предметима није ваљано објашњење за прекомерно одлагање поступка (видети предмет *Probstmeier против Немачке*,

пресуда од 1. јула 1997 *Извештају* 1997-4, стр. 1138, став 64). Шта више, члан 6 став 1 намеће Државама уговорницама дужност да организују своје судске системе на такав начин да њихови судови могу испунити сваки њихов захтев, укључујући обавезу да се предмети саслушају у разумном року (видети предмет *Portington против Грчке*, пресуда од 23. септембра 1998. године, *Извештају* 1998-ВИ. Стр. 2633, став 33).

42. Влада је навела да је предмет покренуо одређени број сложених питања за која су потребна стручна мишљења. Она је даље навела да је други подносилац представке допринео дужини поступка тиме што је мењао свој тужбени захтев неколико пута и што се није појавио на одређеним рочиштима, посебно на оном заказаном за 20. децембар 2005. године (видети ставове 7 и 12). Даља одлагања настала су због неколико промена судија именованих да воде предмет (видети став 10). Најзад, Влада је истакла да је други подносилац банкротирао, што је даље одложило поступак.

43. Предузеће подносилац представке није се сложило са Владом.

44. Што се тиче аргумената Владе да је до одређених одлагања поступка дошло због тога што је други подносилац представке често мењао свој тужбени захтев и због тога што је судија мењан више пута, Суд примећује да су се ове чињенице догодиле пре ратификације Конвенције од стране Србије (видети ставове 7 и 10 у горњем тексту). Шта више, накнадни стечајни поступак који је отворен против другог подносиоца представке изгледа да није одложио поступак за више од два месеца (од 8. децембра 2006. године, када је суд обуставио поступак, до 16. фебруара 2007. године, када је поступак обновљен). Једина процесна грешка која се може приписати другом подносиоцу представке била би његов пропуст да присуствује рочишту заказаном за 20. децембар 2005. године. Међутим, Суд овој чињеници не даје неку посебну важност, пошто је следеће рочиште одржано убрзо после тога.

45. Суд примећује да су, после ратификације Конвенције, надлежни домаћи судови донели две одлуке у конкретном предмету – првостепену пресуду о основаности и другостепену одлуку којом се предмет враћа нижем суду. Као последица тога, поступак је сада поново нерешен пред првостепеним судом. С тим у вези, Суд подсећа да се враћање предмета нижем суду ради поновног разматрања обично налаже као последица грешака које су направили нижи судови и може да открије недостатак у процесном систему (видети, уз неопходне измене, предмет *Wierciszewska против Пољске*, бр. 41431/98, став 46, 25. новембар 2003. године).

46. Даље, Влада није доставила никакво објашњење за продужени период неактивности првостепеног суда, који је трајао дуже од годину

и по дана, између ступања Конвенције на снагу 3. марта 2004. године и достављања стручног мишљења 14. октобра 2005. године.

47. Суд је често нашао повреде члана 6 став 1 Конвенције у предметима који покрећу питања слична ономе у овом конкретном предмету (видети предмет *Frydlender*, цитиран у горњем тексту).

48. Пошто је размотрио све материјале који су му достављени, Суд сматра да Влада није истакла ни једну чињеницу ни аргумент који би га могли убедити да у конкретном предмету донесе другачији закључак. С обзиром на његову судску праксу по овом питању, период у коме је предмет био нерешен пре а посебно после ратификације Конвенције, Суд сматра да је дужина поступка прекомерна и да није испуњен захтев “разумног рока”.

Према томе дошло је до повреде члана 6 став 1.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

49. Члан 41 Конвенције предвиђа:

“Када Суд утврди прекршај Конвенције или Протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

A. Штета

50. Други подносилац представке је тражио 20.000 евра (EUR) на име нематеријалне штете.

51. Влада је оспорила овај захтев.

52. Суд сматра да други подносилац представке мора да је претрпео нематеријални штету. Судаћи на основу правичности, он додељује предузећу 1.000 евра у овом делу тужбеног захтева.

B. Трошкови

53. Предузеће подносилац представке је такође тражило 1.200 евра на име трошкова које је имало пред Судом.

54. Влада је оспорила овај захтев.

55. Према пракси Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они заправо и неопходно настали и да су оправдани у погледу износа. У овом предмету, с обзиром на информације које поседује и горе наведене критеријуме, Суд сматра да је разумно да се у овом делу тужбеног захтева додели сума од 1,000 евра.

В. Затезна камата

56. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована нанајнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од трипроцентна поена.

ИЗ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* жалбу другог подносиоца представке на дужину поступка прихватљивом, а преостали део представке неприхватљивим.

2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6 став 1 Конвенције.

3. *Утврђује*

(а) да тужена држава треба да исплати предузећу подносиоцу представке, у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44 став 2 Конвенције, износ од 1.000 евра (једна хиљада евра) на име претрпљене нематеријалне штете и 1.000 евра (једна хиљада евра) на име трошкова, који ће бити претворени у националну валуту тужене државе по курсу који ће важити на дан исплате, плус све таксе које се могу наплатити;

(б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;

4. *Одбија* остатак захтева другог подносиоца представке за правично задовољење.

Израђено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 17. јула 2007. године у складу са правилем 77 ставовима 2 и 3 Пословника Суда.

С. ДОЛЕ (S. Dollé)
Секретар

Ф. ТУЛКЕНС (F. Tulkens)
Председник